

18 en dan? Kansen voor pleegjongeren!

Mariska de Baat - december 2015

Wat is er nodig voor goede zorg aan pleegjongeren die 18 jaar worden? Afgelopen jaar (2014/2015) zijn daarover verschillende adviezen¹ verschenen en bijeenkomsten² georganiseerd. Het Nederlands Jeugdinstituut heeft de belangrijkste uitkomsten van deze rapporten en bijeenkomsten in deze factsheet samengevat.

1. Op tijd beginnen met voorbereiding op zelfstandigheid en een toekomstplan maken

Het is belangrijk om op tijd te beginnen met de voorbereiding op zelfstandigheid en met alle jongeren vanaf 16 jaar een toekomstplan te maken. Onderdeel daarvan is in kaart brengen wat deze jongere nodig heeft om op eigen benen te staan en wat de eigen wensen en verwachtingen van de jongere daarbij zijn

(I'm Ready!, Cozijn, Kinderombudsman, www.mijnanderethuis.nl). De Kinderombudsman benoemt als onderdelen voor het plan: de integrale hulpbehoefte van jongeren na hun 18^e jaar, hoe de hulp tot stand komt en wie daar verantwoordelijk voor is (een risicotaxatie na het 18^e jaar is hier onderdeel van). Het starten van dit proces in het 16^e levensjaar houdt in dat de jongeren geruime tijd hebben zich voor te bereiden op hun zelfstandigheid na hun 18^e. Bij het opstellen van het plan moet niet alleen gekeken worden naar de beperkingen van de jongeren, maar ook naar hun mogelijkheden. De Kinderombudsman adviseert om niet alleen de jongere, maar ook de gemeente te betrekken bij het plan.

2. Zorg op maat bieden

De zorg aan pleegjongeren die 18 jaar worden, is maatwerk. Jongeren willen hulp die past bij hun vragen en behoeften (I'm Ready! en Kinderrechtentop). Jongeren hebben allereerst behoefte aan informatie: (1) een checklist of informatieboekje met informatie die nodig is om zelfstandig te kunnen leven en (2) bij een hulpverlener terecht kunnen met vragen. Daarnaast kunnen ze behoefte hebben aan hulp bij: vaardigheden die nodig zijn voor zelfstandigheid, het vinden van veilige en betaalbare huisvesting, het vinden van zinvolle dagbesteding (onderwijs of werk) en het leren omgaan met geld (I'm Ready!). Het is volgens de Kinderombudsman aan gemeenten om te zorgen dat ze beleid hebben op deze jongeren en dat er voldoende passende hulp is.

3. Eén coach/hulpverlener met open houding en klik

Jongeren willen graag één coach/hulpverlener die persoonlijk betrokken is. Het is belangrijk dat zij een klik met de hulpverlener hebben en dat deze een open houding heeft. Belangrijke kwaliteiten van de hulpverlener vinden ze: goed luisteren, goed bereikbaar zijn, uitgaan van de positieve kanten van de jongere, betrouwbaar zijn, jongere respectvol behandelen, jongere motiveren, jongere betrekken bij besluiten over zorg (I'm Ready!).

De Kinderombudsman adviseert gemeenten om voor iedere kwetsbare jongere met een hulpbehoefte een coach aan te stellen. Deze coach (een jeugdhulpprofessional) is er voor de jongere en is niet alleen een aanspreekpunt bij vragen, maar is er ook verantwoordelijk voor dat de jongere passende hulp krijgt. Vanuit het perspectief van de gemeente heeft de

coach de regie over de integrale hulpverlening aan de jongere.

4. Hulp afbouwen en/of warm overdragen van jeugdhulp naar volwassenzorg

Niet stoppen met de hulp als een jongere 18 wordt, maar als hij/zij zelfstandig en zelfredzaam is. De hulp moet kunnen doorgaan tot 23 jaar (I'm Ready! en Kinderrechtentop). Voor het 23e jaar de hulp langzaam afbouwen of de jongere warm overdragen aan volwassenenzorg als de jongere nog hulp nodig heeft (I'm Ready!, Kinderombudsman en www.mijnanderethuis.nl). De warme overdracht zou uiterlijk een half jaar voor het 18e jaar afgerond moeten zijn (Kinderombudsman). Jongeren willen meebeslissen over het beheer van hun dossier en de overdracht van informatie (I'm Ready!).

5. Iemand waar je op terug kan vallen, ook als hulp is afgerond

Jongeren willen graag iemand waar ze op terug kunnen vallen, ook als hulp is afgesloten. Iedereen heeft iemand nodig die je kan vertrouwen. Hulp moet dus ook gericht zijn op het ontwikkelen van een goed netwerk en dit netwerk moet betrokken zijn bij het feit dat de jongere het gezin gaat verlaten. Sommige jongeren willen graag een familielid als coach (I'm Ready!).

6. Juridische maatregel voor risicojongeren?

Op basis van het toekomstplan kunnen jeugdbeschermers en/of hulpverleners tot de conclusie komen dat het passend is als de maatregelen van bewind, mentorschap of curatele worden opgelegd. Als dat het geval is, dan dient ervoor gezorgd te worden dat deze rechtsmaatregelen van kracht zijn op de 18e verjaardag van de jongere (Kinderombudsman). Meer informatie hierover staat in het informatieblad '[Curatele, bewind en mentorschap](#)' van het ministerie van Veiligheid en Justitie.

Daarnaast adviseert de Kinderombudsman aan de ministeries van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en Veiligheid en Justitie om te onderzoeken of een juridische maatregel ontwikkeld kan worden voor verplichte hulpverlening voor risicojongeren die 18 zijn geworden en geen hulp willen. Het is onbekend of deze maatregel er komt. Zolang deze maatregel er niet is, adviseert de Kinderombudsman gemeenten om contact met risicojongeren te maken en te houden en waar mogelijk hen proberen te overtuigen van de noodzaak van het accepteren van hulp. Gemeenten kunnen dit doen via werkers in de wijk.

Een juridische maatregel pakt echter niet de oorzaak aan van veelgehoorde redenen waarom risicojongeren geen hulp meer willen: zorgmoeheid en gebrek aan vertrouwen in hulpverlening. De Kinderombudsman adviseert jeugdbeschermers en jeugdhulpverleners dan ook om te investeren in het voorkomen van zorgmoeheid (bijvoorbeeld training van hulpverleners in het bevorderen van de motivatie van jongeren, door het samen met cliënt opstellen van de behandeldoelen en de jongere meer zeggenschap en verantwoordelijkheid te geven over zijn behandeling).

1. [Advies Kinderombudsman, project I'm Ready!, onderzoek Marja Cozijn](#) (Universiteit Leiden) en www.mijnanderethuis.nl
2. [Ronde tafel tijdens de Kinderrechtentop](#) en een [bijeenkomst van het Nederlands Jeugdinstituut](#) in samenwerking met het ministerie van

Deze factsheet is geschreven voor professionals. Meer informatie vindt u in het NJi-dossier '[Pleegzorg](#)'. Informatie voor gemeenten staat in het NJi dossier '[Zorgcontinuïteit 18-plussers](#)'. Het Nederlands Jeugdinstituut wil gemeenten begin 2016 een handreiking bieden met adviezen over hoe zij een soepele overgang van zorg en begeleiding van jongeren na hun 18^e jaar kunnen realiseren, bijvoorbeeld als zij geen jeugdhulp kunnen krijgen of andere zorg nodig hebben via onder meer de WMO of Zorgverzekeringswet. Daarom zoekt het NJi voorbeelden van beleids- en praktijksituaties die een soepele doorgaande zorg belemmeren, maar ook waar oplossingen in beleid en praktijk gevonden zijn. Heeft u goede voorbeelden in de leefdomeinen wonen, gezondheid, zorg en welzijn, onderwijs en arbeidsmarkt? Neem contact op met Pink Hilverdink, inhoudelijk adviseur NJi: P.Hilverdink@nji.nl.

Volksgezondheid, Welzijn en Sport (directie jeugd), het ministerie van Veiligheid en Justitie, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en Stichting Alexander.